

Ár 2010, miðvikudaginn 19. maí, var fundur í kjararáði að Hverfisgötu 6a í Reykjavík haldinn af Guðrúnu Zoëga, Jakobi R. Möller og Jónasi Þór Guðmundssyni.

Fyrir var tekið:

Að ákveða laun og starfskjör framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf.

I.

Hinn 26. apríl 2010 kvað kjararáð upp úrskurð um laun framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf. Þann 17. mars 2010 hafði framkvæmdastjóranum með bréfi verið gefinn kostur á að koma að andmælum en andmæli höfðu ekki borist þegar úrskurður var kveðinn upp. Í símtali hinn 28. apríl 2010 upplýsti framkvæmdastjórinn að umrætt bréf hefði ekki borist og óskaði þess að málið yrði tekið upp að nýju. Var honum sent bréfið á ný 29. apríl 2010 og tilkynnt að kjararáð hefði ákveðið að endurupptaka málið og honum gefinn kostur á að koma sjónarmiðum sínum á framfæri. Í bréfi dagsettu 17. maí 2010 kom hann að sjónarmiðum sínum. Er málið endurupptekið.

Fullskipað kjararáð kvað hinn 23. febrúar 2010 upp úrskurð nr. 2010.4.001 um almennar forsendur ákvarðana um laun og önnur starfskjör þeirra sem með lögum nr. 87/2009 bættust í þann hóp sem undir kjararáð heyrir. Með fyrrnefndum lögum var hlutafélagalögum nr. 2/1995 breytt þannig að kjararáð ákveður nú laun og starfskjör framkvæmdastjóra hlutafélaga sem eru að meiri hluta í eigu ríkisins og félaga sem eru að meiri hluta í eigu þeirra (dótturfélög). Í 1. gr. laganna segir að í vafatilvikum úrskurði fjármálaráðuneyti um hvort kjararáð eigi úrskurðarvald. Kjararáð óskaði eftir lista yfir dótturfélög með tölvupósti 6. október 2009 og ítrekaði óskina með bréfi dagsettu 17. nóvember 2009. Listi yfir dótturfélög barst kjararáði með tölvubrési 26. janúar 2010. Á listanum var Fríhöfnin ehf., sem er dótturfélag Keflavíkurflugvallar ohf., og heyrir því undir kjararáð að ákveða laun framkvæmdastjóra félagsins. Með þessum úrskurði tekur þriggja manna kjararáð ákvörðun um launakjör framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf. og byggist hún á þeim almennu forsendum sem ákveðnar eru í áðurnefndum úrskurði fullskipaðs kjararáðs. Ber því að líta á úrskurðina sem eina heild.

II.

Kjararáð skrifaði framkvæmdastjóra og stjórn Fríhafnarinnar ehf. bréf 1. febrúar 2010 og gaf þeim kost á að koma sjónarmiðum á framfæri við ráðið auk þess sem óskað var eftir ítarlegum upplýsingum um öll núverandi starfskjör framkvæmdastjórans, þar með talin hlunnindi, svo sem bifreiða- og aksturshlunnindi, sérstakar greiðslur í lífeyrissjóð o.þ.h. Auk þess var óskað eftir upplýsingum um öll launuð aukastörf og starfsemi fyrirtækisins. Í bréfunum voru kynntar helstu breytingar sem gerðar voru með lögum nr. 87/2009 á lögum um kjararáð og hlutafélagalögum nr. 2/1995. Sérstaklega var óskað eftir afriti af ráðningarsamningi eða erindisbréfi. Fjármálaráðuneyti var skrifað 4. mars 2010 og gefinn kostur á að koma sjónarmiðum sínum á framfæri.

Framkvæmdastjórinn svaraði með bréfi dagsettu 22. febrúar 2010 og fylgdi ráðningarsamningur hans bréfinu. Í bréfinu sagði meðal annars að hjá fyrirtækinu störfuðu um 100 starfsmenn og ársvelta væri tæpir 5 milljarðar. Fríhöfnin væri því meðal stærstu verslana á landinu. Megintilgangur Fríhafnarinnar væri að afla tekna hjá ferðamönnum sem færu um Flugstöð Leifs Eiríkssonar. Fríhöfnin skilaði miklum tekjum til reksturs flugstöðvarinnar. Laun framkvæmdastjórans virtust fremur lág í samanburði við þau félög sem eðlilegt væri að bera Fríhöfnina saman við. Lykillinn að mjög góðum árangri undanfarinna ára væri þrotlaus vinna sem krefðist mikillar yfirvinnu og engar breytingar á því fyrirsjáanlegar.

Í ráðningarsamningi sagði meðal annars að framkvæmdastjórinn hefði yfirumsjón með rekstri verslana félagsins, gerð rekstraráætlunar og eftirliti með henni og tæki að sér önnur þau verkefni sem rekstri félagsins fylgdi. Auk mánaðarlauna kom fram að launagreiðandi greiddi 12% af föstum mánaðarlaunum framkvæmdastjórans í lífeyrissjóð. Laun skyldu endurskoðuð árlega með hliðsjón af launaþróun á markaði o.fl. Framkvæmdastjóri legði sjálfur til bifreið til þess að sinna nauðsynlegum erindum í þágu félagsins og greiddi félagið honum fastan bifreiðarstyrk. Félagið hygðist taka upp afkomutengt bónuskerfi. Auk þess var í samningnum fjallað um rétt til launa í veikindum, slysatryggingar, orlof, ferðakostnað o.fl. Gagnkvæmur uppsagnarfrestur er þrjú mánuðir.

Fjármálaráðuneyti svaraði með bréfi dagsettu 11. mars 2010. Í bréfinu sagði að eðlilegt væri að kjararáð horfði til þeirrar launastefnu sem fram kæmi í leiðarljósum ríkisstjórnarinnar í skýrslu fjármálaráðherra um jöfnuð í ríkisfjármálum 2009 – 2013. Þar segir meðal annars að lækka skuli laun æðstu yfirmanna hjá ríkinu þannig að þau verði ekki hærri en laun forsætisráðherra.

Í bréfi stjórnarformanns, dagsettu 12. mars 2010 sagði að um 100 manns ynnu hjá fyrirtækinu, ársvelta væri tæpir fimm milljarðar og væri Fríhöfnin því meðal stærstu verslana á landinu. Megintilgangur Fríhafnarinnar væri að afla tekna hjá ferðamönnum sem færu um Flugstöð Leifs Eiríkssonar. Fríhöfnin hefði staðist samkeppni við verslanir á flugvöllum erlendis mjög vel og skilaði það miklum tekjum. Fríhöfnin ehf. væri mjög vel rekið fyrirtæki og mikilvægt fyrir afkomu móðurfélagsins.

Framkvæmdastjórinn sendi kjararáði andmælabréf dagsett 17. maí 2010. Í bréfinu andmælti hann grunnlaunum en þau mundu lækka um rúm 22% sem hlýti að teljast óhófleg lækkun. Bifreiðastyrkurur væri felldur út og mótmælti hann því harðlega, en með því væri í raun og veru verið að skerða laun hans um 176 þúsund krónur á mánuði. Fríhöfnin væri „profit center“ og væri starf framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar því ekki starf frá 8-16 eins og tíðkaðist hjá mörgum stofnunum sem væru reknar sem „cost center“. Því væru 25 einingar fyrir yfirvinnu og álag engan veginn það sem framkvæmdastjórinn innti af hendi mánaðarlega. Óskaði hann eftir að fjöldi eininga yrði endurskoðaður til hækkunar. Lífeyrisréttindi væru miðuð við 20% af heildarlaunum. Það væri að vísu einhver hækkun en breytti ekki því að aukin lífeyrisréttindi í ellinni greiddu ekki reikninga dagsins í dag. Heildarlaun lækkuðu um rúmlega 23% og mótmælti hann þeirri kjaraskerðingu. Þá taldi hann rangt að miða laun hans við laun forstjóra Keflavíkurflugvallar og ferðamálastjóra. Þessi viðmið ættu alls ekki við þegar að því kæmi að fá hæft fólk til að reka „profit center“. Eðlilegra væri að miða við framkvæmdastjóra sambærilegra fyrirtækja á einkamarkaði, en þeir hefðu 1200 til 1400 þúsund krónur í laun á mánuði.

III.

Fríhöfnin ehf. er dótturfélag Keflavíkurflugvallar ohf. Fríhöfnin hefur verið rekin á Keflavíkurflugvelli frá árinu 1958. Fríhöfnin var hluti Flugstöðvar Leifs Eiríkssonar hf. frá 2000-2005, en þá var stofnað sérstakt dótturfélag um rekstur verslana með tollfrjálsan varning í flugstöðinni, Fríhöfnin ehf. sem síðar varð dótturfélag Keflavíkurflugvallar ohf. Fríhöfnin ehf. rekur verslanir á nokkrum stöðum í flugstöðinni á Keflavíkurflugvelli. Eins og fram kom í bréfi framkvæmdastjórans er velta félagsins um fimm milljarðar á ári og starfsmenn um 100.

IV.

Í 8. gr. laga um kjararáð nr. 47/2006 segir, að það skuli við úrlausn mála gæta innbyrðis samræmis í starfskjörum þeim sem það ákveður og að þau séu á hverjum tíma í samræmi við laun í þjóðfélaginu hjá þeim sem sambærilegir geta talist með tilliti til starfa og ábyrgðar. Við ákvörðun launakjara samkvæmt 4. gr. laganna skuli sérstaklega gæta samræmis milli þeirra og þeirra kjara hjá ríkinu sem greidd eru á grundvelli kjarasamninga annars vegar og ákvarðana kjararáðs samkvæmt 3. gr. hins vegar. Þá skuli kjararáð ætíð taka tillit til almennrar þróunar kjaramála á vinnumarkaði. Með lögum nr. 148/2008 var kjararáði falið, án tillits til fyrri lögmæltra viðmiða, að kveða upp úrskurð fyrir árslok 2008 er fæli í sér 5–15% launalækkun alþingismanna og ráðherra er gilti frá 1. janúar 2009. Til ársloka 2009 skyldi ráðinu óheimilt að endurskoða úrskurðinn til hækkunar. Jafnframt skyldi kjararáð endurskoða kjör annarra til samræmis. Svohljóðandi málsliður bættist við 8. gr. laganna með breytingu sem gerð var á lögum um kjararáð með lögum nr. 87/2009: „Við ákvörðun sína skal kjararáð gæta þess að föst laun fyrir dagvinnu, annarra en forseta Íslands, verði ekki hærri en föst laun forsætisráðherra skv. 3. gr.“ Föst laun forsætisráðherra eru nú 935.000 krónur á mánuði. Síðast var lögum um kjararáð breytt með lögum nr. 127/2009 en í þeim segir að til nóvemberloka 2010 sé óheimilt að endurskoða til hækkunar úrskurði sem kveðnir höfðu verið upp á grundvelli laga nr. 148/2008. Við endurskoðun eða ákvörðun kjara annarra aðila sem heyra undir ráðið skuli gætt innbyrðis samræmis eftir því sem framast sé unnt og að virtum ákvæðum 8. gr. laga nr. 47/2006.

Með þeim breytingum, sem að ofan greinir, á skipulagi ákvarðana um launakjör þeirra sem heyra undir kjararáð hefur, eins og fram kemur í úrskurði um almennar forsendur nr. 2010.4.001, verið raskað því fyrirkomulagi og viðmiðum sem tilgreind voru í 8. gr. laga um kjararáð nr. 47/2006 eins og þau upphaflega voru. Kjararáð verður samkvæmt 8. gr. eins og hún nú er fyrst og fremst að miða við föst laun forsætisráðherra og þær ákvarðanir sem Alþingi tók um lækkun launa þeirra sem hafa heyrt undir ákvörðunarvald ráðsins. Af þessu leiðir einnig, að svo geti í auknum mæli farið að æðsti stjórnandi hlutafélags eða stofnunar í eigu ríkisins verði ekki með hæst laun starfsmanna, en við því hefur kjararáð engin úrræði. Fyrirvaralaus ákvæði laga nr. 148/2008 og 87/2009 hafa í reynd afnumið meginefni 8. gr. laga um kjararáð.

Þeir sem heyra undir ákvörðunarvald kjararáðs taka laun samkvæmt launaflokkum 123 til 142, að forseta Íslands og forsætisráðherra undanskildum. Mánaðarlaun í launaflokki 123 eru 458.224 krónur, í launaflokki 140 806.230 krónur og í launaflokki 142 862.207 krónur. Í launaflokkum 140 til 142 eru hæstaréttardómarar, ríkissáttasemjari, ríkisendurskoðandi, rektor Háskóla Íslands, vegamálastjóri, skrifstofustjóri Alþingis og ráðuneytisstjórar. Auk mánaðarlauna fá þessir embættismenn greitt fyrir yfirvinnu og álag í formi eininga, 6 til 24 einingar á mánuði, forseti Hæstaréttar mest, en aðrir mest 18 einingar. Einingafjöldi til viðbótar mánaðarlaunum í launaflokkum 123 til 142 er almennt á bilinu 0-20.

Við ákvörðun mánaðarlauna framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf., þ.e. fastra launa fyrir dagvinnu, hefur kjararáð meðal annars tekið mið af mánaðarlaunum forstjóra Keflavíkurflugvallar ohf. og ferðamálastjóra, en þeir eru í launaflokkum 139 og 133. Þá hefur kjararáð við ákvörðun einingafjölda gætt meðalhófssjónarmiða til þess að komast hjá því að laun lækki óhóflega. Þetta leiðir til tímabundins ósamræmis við laun þeirra sem hafa heyrt undir kjararáð, en búast má við endurskoðun einingafjölda allra þeirra sem undir það heyra eftir 1. desember 2010 eins og nánar er gerð grein fyrir í úrskurði nr. 2010.4.001.

Vakin er athygli á því að í úrskurði nr. 2010.4.001 um almennar forsendur segir að kjósi framkvæmdastjóri að halda bifreiðahlunnindum samkvæmt ráðningarsamningi, þar með

töldum greiðslum sem miðast við tiltekinn fjölda ekinna kílómetra, skuli verðmæti þeirra samkvæmt mati ríkisskattstjóra dragast frá heildarlaunum sem kjararáð ákveður og fram koma í ákvörðunarorði. Jafnframt segir að laun séu ákveðin miðað við lífeyrisréttindi í A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR) og sé miðað við að verðmæti iðgjalds launagreiðanda sé 20% af heildarlaunum. Sé iðgjald launagreiðanda í annan lífeyrissjóð en LSR, að séreignasjóði meðtöldum, hærra eða lægra en 20% af launum skulu heildarlaun, sem ákveðin verða af þriggja manna kjararáði, hækka eða lækka um það hlutfall sem mismuninum nemur. Sama á við ef greitt er meira eða minna en 2% af launum í séreignasjóð fyrir félaga í LSR, sjá nánar kafla VIII í úrskurði nr. 2010.4.001. Þá skulu greiðslur fyrir fastlínusíma á heimili framkvæmdastjóra dragast frá heildarlaunum sem fram koma í ákvörðunarorði.

Andmæli framkvæmdastjórans gefa ekki tilefni til breytinga frá niðurstöðu úrskurðar 26. apríl 2010.

Eins og fram kemur í IX. kafla úrskurðar kjararáðs nr. 2010.4.001 taka ákvarðanir ráðsins gildi frá ákvörðunardegi nema annað sé sérstaklega tekið fram í einstökum ákvörðunum.

Að öðru leyti en hér kemur fram vísast til úrskurðar kjararáðs um almennar forsendur nr. 2010.4.001, sem gilda um laun og starfskjör framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf.

V.

Ákvörðunarorð

Frá og með 1. júní 2010 skulu mánaðarlaun framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf. vera samkvæmt launaflokki 502-133, nú 638.033 krónur. Að auki skal greiða honum 25 einingar á mánuði fyrir alla yfirvinnu og álag er starfinu fylgir.

Eining er 1% af launaflokki 502-126, nú 5.058 krónur. Einingar greiðast alla mánuði ársins, einnig í sumarleyfi. Af því leiðir að ekki er greitt orlofsfé á einingar.

Kjósi framkvæmdastjóri Fríhafnarinnar ehf. að halda bifreiðahlunnindum sínum skal draga verðmæti þeirra samkvæmt mati ríkisskattstjóra frá heildarlaunum sem hér eru ákveðin.

Sé iðgjald launagreiðanda í annan lífeyrissjóð en Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, að séreignasjóði meðtöldum, hærra eða lægra en 20% af launum skulu heildarlaun sem hér eru ákveðin hækka eða lækka um það hlutfall sem mismuninum nemur.

Laun eru miðuð við fullt starf þannig að ekki komi til frekari greiðslna nema kjararáð úrskurði um það sérstaklega.

Um almenn starfskjör framkvæmdastjórans gilda reglur kjararáðs eins og þær eru á hverjum tíma og eins og við á.

Ákvörðun þessi gildir fyrir þann sem nú gegnir starfi framkvæmdastjóra Fríhafnarinnar ehf.

Guðrún Zoëga

Jakob R. Möller

Jónas Þór Guðmundsson